

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-6-82-49>

УДК 349.41

Барабаш А.Г., Макогін Н.О.

Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВИДИ ОБМЕЖЕНЬ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті аналізуються види обмежень права власності на землю. Конституційно встановлена непорушність права власності, по відношенню до земельних ділянок не є абсолютною. Така неоднозначність вимагає чіткого встановлення законодавцем обмежуючих норм в інтересах усіх та кожного для уникнення непорозумінь між учасниками земельних відносин. Метою статті є проведення загальнотеоретичного аналізу правової природи та видів обмежень права власності на землю для виявлення їх особливостей, систематизації та формування повного уявлення про дану правову категорію. Емпіричну основу дослідження склали положення Конституції України, Земельного кодексу України, Цивільного кодексу України та окремих некодифікованих нормативних актів. В дослідженні наголошується на значенні принципів Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для розвитку відносин власності в економічній сфері. Автори зазначають, що аналіз наукових джерел дозволяє виокремити широкий обсяг підстав для класифікації обмежень права власності на землю. Зокрема, до них належать: спосіб встановлення, об'єкти чи суб'єкти обмежень, «тріада» правомочностей права власності на землю, термін дії, правова форма обмежень, їх наслідки. Поряд з цим встановлено, що виробити групування обмежень права власності на землю, яке б їх повністю охоплювало, та з іншого боку якісно відображало особливості правової природи в межах однієї класифікації достатньо складно. Авторами пропонується дослідження класифікації обмежень права власності на землю з точки зору їх практичного значення. В цьому контексті окрему увагу приділено співвідношенню категорій «обмеження прав на землю» та «обтяження прав на земельну ділянку». На основі систематизації поглядів вітчизняних науковців, норм чинного законодавства України та особистих міркувань було виокремлено загальні характеристики вищевказаних понять і наведено аргументи для їх розмежування. У статті здійснено аналіз земельного сервітуту, який нормами вітчизняного законодавства віднесено одночасно і до обмежень, і до обтяжень. Автори вбачають причину цього в багатогранній правовій природі сервітуту. Проблемою є вимога законодавця про подвійну реєстрацію земельного сервітуту. Автори наголошують на недоречності подвійної реєстрації та пропонують критерії розмежування способів реєстрації земельного сервітуту.

Ключові слова: обмеження, класифікація обмежень, обтяження, земельний сервітут, реєстрація.

Barabash Alla, Makohin Natalia

Chernihiv National University of Technology

TYPES OF RESTRICTIONS ON LAND OWNERSHIP IN UKRAINE

Summary. The types of restrictions on land ownership is analyzed in the article. The constitutionally established inviolability of property rights in relation to land plots isn't absolute. Such ambiguity requires a clear establishment by the legislator of restrictive norms in the interests of everyone to avoid misunderstandings between the participants in land relations. The purpose of the article is to conduct a general theoretical analysis of the legal nature and types of restrictions on land ownership to identify their features, systematization and formation of a complete picture of this legal category. The empirical research base is the provisions of the Constitution of Ukraine, the Land Code of Ukraine, the Civil Code of Ukraine and some uncodified regulations. It was emphasized in the research on the importance of the principles of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms for the development of property relations in the economic sphere. The authors note that the analysis of scientific sources allows us to identify a wide range of grounds for the classification of restrictions on land ownership. In particular, they include: the method of establishment, objects or subjects of restrictions, the «triad» of powers of land ownership, validity, legal form of restrictions, their consequences. In addition, it was found that it's difficult to develop a grouping of restrictions on land ownership, which would fully cover them, and on the other hand qualitatively reflect the features of the legal nature within a single classification. The authors propose to make the classification of restrictions on land ownership in terms of their practical significance. In this context, special attention is paid to the ratio of the categories «restriction of land rights» and «encumbrance of land rights». It was allocated the general characteristics of the above-stated concepts and arguments for their differentiation on the basis of systematization of views of domestic scientists, norms of the current legislation of Ukraine and personal considerations. In the article it was analyzed the land easement, which by the norms of domestic legislation is attributed to both restrictions and encumbrances. The authors see the reason for this in the multifaceted legal nature of the easement. The problem is the requirement of the legislator for double registration of land easement. The authors emphasize the inadequacy of double registration and propose criteria for distinguishing between methods of land easement registration.

Keywords: restrictions, classification of restrictions, encumbrances, land easement, registration.

Постановка проблеми. Відповідно до ч. 1 ст. 13 Конституції України власність зобов'язує та не повинна використовуватися на шкоду людині та суспільству. Тому, хоча у ч. 1 ст. 41 Конституції України вказано, що право приватної власності є непорушним та ніхто не може бути протиправно позбавлений його, сьогодні воно не є абсолютним, що підтверджується у ч. 7 цієї ж статті – використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію й природні якості землі [1]. Якщо під призвою цих положень розглядати питання права власності на землю, то стає зрозумілим, що з одного боку воно може реалізовуватися власником на його розсуд, а з іншого – необхідним є дотримання визначених уповноваженими суб'єктами вимог, спрямованих на захист інтересів суспільства. Така неоднозначність зумовлює потребу у чіткому встановленні законодавцем обмежувачих норм в інтересах усіх та кожного для усунення непорозумінь між учасниками земельних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці статті у своїх працях приділяли увагу М.П. Кабитов, І.В. Мироненко, А.М. Мірошніченко, Н.В. Черкаська, К.М. Тоцька, І.Я. Головня. Одну із найбільш серйозних спроб класифікувати обмеження прав на землю здійснила Д.В. Бусуйок у своїй монографії «Обмеження прав на землю за законодавством України». Незважаючи на високий рівень зацікавленості правників даною тематикою, в обраній сфері залишилося ще багато відкритих питань, які потребують наукового дослідження, що свідчить про актуальність роботи.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутнє наукове дослідження, яке б детально та всебічно описувало класифікацію обмежень права власності на землю. Залишаються недостатньо дослідженими основні аспекти розмежування та співвідношення понять «обмеження прав на землю» та «обтяження прав на земельну ділянку». Поряд з тим, якщо звернути увагу на багатогранну природу земельного сервітуту, як одного із видів обмеження права власності на землю, проблемою є вимога законодавця про його подвійну реєстрацію

Мета статті. Метою цієї статті є загальнотеоретичний аналіз правової природи та видів обмежень права власності на землю, що дасть можливість виявити їх особливості, систематизувати та сформулювати повне уявлення про дану правову категорію.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обмеження права власності на землю полягає у закріпленні владними суб'єктами заборон щодо здійснення окремих видів діяльності, пов'язаних з використанням земельних ділянок, вимог утримуватися від вчинення певних дій чи надання обмеженої можливості використання з чітко визначеною метою чужих земель. Правовою основою регламентації відповідних відносин виступає Глава 18 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ, Кодекс).

Поява таких обмежень спричинена декількома факторами: економічним, що виявляється в обмеженості природних ресурсів; екологічним,

обумовленим цінним характером об'єкту права власності, яким виступає одне із національних багатств – земля; та соціальною функцією власності, що полягає у необхідності встановлення балансу між інтересами власника та суспільства.

Важливо, що обмеження права власності на землю мають належним чином відповідати принципу непорушності права власності, який закріплено у ст. 3 Цивільного кодексу України у співвідношенні із принципами Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Суть даного принципу полягає у неприпустимості позбавлення права власності, крім випадків, встановлених законом та Конституцією України, що сприяє забезпеченню правопорядку в економіці.

Потреба у формуванні класифікації обмежень прав власності на землю є об'єктивною, адже виступає необхідною умовою для їх всебічного вивчення. Така класифікація може здійснюватися за різними ознаками. У науковій літературі запропоновано значну кількість підстав, в якості основних уявляється можливим виділити наступні:

1. За способом встановлення обмеження: 1) ті, що встановлюються законом – перш за все це норми, які містяться у ЗКУ; 2) ті, що встановлюються договором – правила, визначені сторонами, як-от заборона суборенди за договором оренди земельної ділянки; 3) ті, що встановлюються судом, зокрема обмеження, спрямовані на відновлення порушених прав позивача. Проте суд виносить рішення, керуючись чинним законодавством, тому існує точка зору, відповідно до якої і в даному випадку йдеться про обмеження прав на землю на основі закону.

2. За об'єктом обмеження: 1) загальні – встановлені щодо всіх земель; 2) спеціальні – перелік обмежень виокремлюється в залежності від цільового призначення земель чи їх інших ознак. Так, відповідно до ч. 2 ст. 56 ЗКУ громадянам та юридичним особам можуть безоплатно або за плату передаватись у власність замкнені земельні ділянки лісгосподарського призначення загальною площею до 5 гектарів у складі угідь селянських, фермерських та інших господарств [2].

3. За суб'єктами поширення – можливо дві класифікації:

1) щодо фізичних осіб-громадян України; 2) юридичних осіб (заснованих громадянами і юридичними особами України); 3) іноземних фізичних осіб; 4) іноземних юридичних осіб. Наприклад, у ч. 5 ст. 22 ЗКУ встановлено, що землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам) і т. д [2];

2) 1) загальні – поширюються на широкий перелік адресатів; 2) спеціальні – застосовуються до конкретної групи осіб.

4. Відповідно до «традиції» правомочностей, що складають зміст права власності на землю: 1) обмеження права володіння – наприклад, обмеження в деяких випадках максимального розміру земельної ділянки [3, с. 108]; 2) обмеження права користування – ч. 1 ст. 103 ЗКУ встановлює обов'язок власників та землекористувачів обирати способи використання земельних ділянок відповідно до їх цільового призначення;

3) обмеження права розпорядження – так, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 552-IX (далі – Закон 552-IX) від 31.03.2020 забороняється продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної і комунальної власності [4].

5. За терміном дії: 1) постійні – норми, необмежені у часі, як приклад положення ст. 20 ЗКУ, яким встановлено заборону для громадян самостійно змінювати цільове призначення земельних ділянок; 2) тимчасові – норми, що мають часові межі, зокрема, Законом 552-IX встановлено, що до 1 січня 2024 року загальна площа земельних ділянок сільськогосподарського призначення у власності громадянина України не може перевищувати ста гектарів [4].

6. За правовою формою обмежень: 1) заборона, що є найбільш поширеним видом встановлення обмежень та полягає у чіткому встановленні меж поведінки суб'єктів – так, відповідно до ч. 1 ст. 168 ЗКУ власники земельних ділянок та землекористувачі не мають права здійснювати зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу [2]; 2) додатковий обов'язок – наприклад, обов'язок іноземних громадян щодо відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, набутих шляхом спадкування, протягом року.

7. За наслідками встановлення обмежень для власників (підстава сформована відповідно до ст. 156): 1) обмеження без відшкодування завданих збитків; 2) обмеження з відшкодуванням завданих збитків.

Даний перелік класифікацій обмежень права власності на землю не є вичерпним. В юридичній літературі також зустрічаються класифікації за суб'єктами встановлення, характером, змістом або галузевою належністю обмежень тощо. На думку І.В. Мироненко здійснити таке групування обмежень права власності на землю, котре б їх усіх охоплювало, а з іншого боку – відображало особливості правової природи в межах однієї класифікації достатньо складно [5, с. 107]. Ми погоджуємося з позицією І.В. Мироненко, однак, спробуємо дослідити класифікацію обмежень права власності на землю з точки зору її практичного застосування.

Вивчаючи обмеження прав на землю, не можна не звернути увагу на співвідношення категорій «обмеження прав на землю» та «обтяження прав на земельну ділянку». Різні вчені по-різному тлумачать ці поняття.

Так, А.М. Третяк та Й.М. Дорош трактують обтяження як наявність додаткових обов'язків по утриманню земельної ділянки та користування нею, встановлених на взаємній основі, за згодою сторін і інших підстав, передбачених чинним законодавством [7, с. 41]. А.М. Мірошніченко вважає, що обтяження доцільно розглядати як будь-які права на земельні ділянки речового характеру, окрім права власності [8, с. 271].

На думку Д.В. Бусуйок є всі підстави стверджувати, що обтяження прав на землю є різновидом обмежень прав на землю [9, с. 36]. На протиположний цьому, І.О. Іконицька стверджує, що не можна сприймати як обмеження специфічні

обов'язки (обтяження), що покладаються на землевласника чи землекористувача [10, с. 102].

Як бачимо, вчені не виробили єдиного підходу до розуміння обмеження та обтяження земельної ділянки. Законодавець також не зазначає ні визначень цих понять, ні критеріїв їх розмежування. Так, незважаючи на назву ст. 110 ЗКУ «Поняття обмеження у користуванні земельних ділянок, обтяження прав на земельну ділянку» у її тексті відсутнє визначення понять обмежень у використанні земельних ділянок та обтяжень прав на земельну ділянку. Згідно ч. 1 ст. 111 ЗКУ обтяження прав на земельну ділянку встановлюється законом або актом уповноваженого на це органу державної влади, посадової особи, або договором шляхом встановлення заборони на користування та/або розпорядження, у тому числі шляхом її відчуження. На наш погляд, дане трактування обтяження є занадто широким і не дає відповіді на питання: чим обтяження відрізняється від обмеження?

Практична проблема відмежування обтяження від обмеження полягає, насамперед, у різниці їх державної реєстрації. Так, згідно ч. 3 ст. 111 ЗКУ обтяження прав на земельні ділянки (крім обтяжень, безпосередньо встановлених законом) підлягають державній реєстрації в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Відповідно до ч. 4 ст. 111 ЗКУ обмеження у використанні земель (крім обмежень, безпосередньо встановлених законом та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами) підлягають державній реєстрації в Державному земельному кадастрі.

Обтяження. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» № 1952-IV від 01.07.2004 до речових прав, які можуть мати власники землі та землекористувачі, відносить: сервітут, емфітевзис, суперфіцій, право постійного користування та право оренди (суборенди) земельної ділянки. До обтяжень речових прав названий Закон відносить заборону відчуження та/або користування земельною ділянкою, арешт, іпотеку, вимогу нотаріального посвідчення договору, предметом якого є земельна ділянка, встановлене їй власником; податкову заставу, предметом якої є земельна ділянка [11].

Обмеження. Відповідно до п. 23 Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою КМУ від 17.10.2012, до Державного земельного кадастру вносяться такі відомості про обмеження у використанні земель: охоронні зони, зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони навколо об'єкта, зони особливого режиму використання земель, водоохоронне обмеження, зони особливого режиму забудови, зони радіоактивно забрудненої території, зони надзвичайної екологічної ситуації, умову додержання природоохоронних вимог або виконання визначених робіт, земельні сервітуту, території та об'єкти природно-заповідного фонду [12].

З переліку вищезазначених обтяжень і обмежень слідує, що обтяження:

встановлюються у приватних інтересах;

носять адресний характер;

виникають з правочину (виняток, право постійного користування земельною ділянкою,

умовою виникнення якого є закон) або за рішенням суду.

Обмеження встановлюються з метою захисту публічних інтересів і адресуються невизначеному колу осіб. Підставою виникнення обмежень є закон або, прийнятий відповідно до нього, нормативний акт (виняток, земельний сервітут, умова виникнення якого може бути правочин).

Особливої уваги потребує аналіз земельного сервітуту, оскільки обидва вищезазначені нормативні акти зазначають необхідність його реєстрації. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» відносить сервітут до речових прав (тобто – обтяжень). Порядок ведення Державного земельного кадастру відносить сервітут до обмежень. На наш погляд, проблема подвійної реєстрації сервітуту викликана його багатогранністю. Так, сервітуті можуть встановлюватись як у приватних інтересах власника земельної ділянки (землекористувача), так і для забезпечення публічних інтересів. Сервітуті можуть носити як адресний характер, так і адресуватись невизначеному колу осіб. Підставою виникнення сервітуту може бути правочин, закон, заповіт або рішення суду. Нагадаємо, що в теорії права розрізняють приватний та публічний сервітут. Суб'єктами приватного сервітуту є окремі особи чи визначене коло осіб. Суб'єктами публічного сервітуту є невизначене коло осіб [13, с. 124].

Вимога про подвійну реєстрацію земельного сервітуту є недоречною. На наш погляд, земельний сервітут підлягає реєстрації у порядку, вста-

новленому Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» за наявності трьох умов: встановлюється у приватних інтересах власників землі та/або землекористувачів; адресований визначеному колу осіб; виникає з правочину (договору або заповіту) або за рішенням суду. Земельний сервітут підлягає реєстрації згідно з вимогами Порядку ведення Державного земельного кадастру за умови, що він встановлюється з метою захисту публічних інтересів; адресується невизначеному колу осіб і виникає відповідно до закону або нормативного акту.

Висновки. З вищевикладеного слідує, що:

земля – особливий вид нерухомості, що у зв'язку зі своєю цінністю та ресурсообмеженістю вимагає встановлення державою обмежень прав власників та землекористувачів з метою її охорони для збереження стабільної екологічної ситуації та підтримання суспільного інтересу;

класифікація обмежень прав власності на землю може здійснюватися на основі багатьох підстав: способу встановлення, об'єктів чи суб'єктів, «тріади» правомочностей права власності на землю, терміну дії, правової форми, їх наслідків;

науковою і практичною проблемою є тлумачення поняття обтяження права власності на землю та встановлення характеру його співвідношення з обмеженням прав власності на землю. Законодавство не встановлює зміст цих категорій, однак вимагає різних способів реєстрації обтяжень прав на земельні ділянки та обмежень у використанні земель.

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 31.05.2020).
2. Земельний кодекс України : Закон України № 2768-III від 25.10.2001. Дата оновлення: 21.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 31.05.2020).
3. Головня І.Я. Правова природа обмежень права власності на земельну ділянку. *Часопис цивілістики*. 2014. Вип. 17. С. 106–110.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення : Закон України № 552-IX від 31.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-IX> (дата звернення: 31.05.2020).
5. Мироненко І.В. Види обмежень права власності на землю. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2008. Вип. 20. С. 107–111
6. Токацька К.М. Обмеження права власності на земельну ділянку: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. іст. наук : 12.00.03. Харків, 2015. 226 с.
7. Третяк А.М., Дорош Й.М. Наукове обґрунтування сутності понять «обмеження у використанні земель» і «обтяжень прав на земельну ділянку». *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2016. № 3. С. 40–46.
8. Мірошніченко А. М. Земельне право України : підручник, 2-ге видання, допов. і перероб. К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. 678 с.
9. Бусуйок Д.В. Обмеження прав на землю за законодавством України : Монографія. К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. 144 с.
10. Суханов Е.А. Новый Земельный кодекс Российской Федерации: проблемы применения. *Государство и право*. 2003. № 5. С. 105–108.
11. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. Дата оновлення: 23.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> (дата звернення: 31.05.2020).
12. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру : Постанова КМУ від 17.02.2012 № 1051. Дата оновлення: 31.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF> (дата звернення: 31.05.2020).
13. Слома В. Сервітут як вид речових прав на чуже майно. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 123–126.

References:

1. Konstitutsiya Ukrayini: Zakon Ukrayini № 254k/9VR vid 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (accessed: 31.05.2020). (in Ukrainian)
2. Zemelnyi kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (accessed: 31.05.2020). (in Ukrainian)

3. Gholovnja, I. Ja. (2014). Pravova pryroda obmezhen prava vlasnosti na zemelnu dilianku [Legal nature of restrictions on land ownership]. *Chasopys cyvilistyky*, vol. 17, pp. 106–110. (in Ukrainian)
4. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia [About modification of some legislative acts of Ukraine concerning circulation of agricultural lands]: Zakon Ukrainy № 552-IX vid 31.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-IX> (accessed: 31.05.2020). (in Ukrainian)
5. Myronenko, I. V. (2008). Vydy obmezhen prava vlasnosti na zemliu [Types of restrictions on land ownership]. *Aktualjni problemy vdoskonalennja chynnogho zakonodavstva Ukrainy*, vol. 20, pp. 107–111. (in Ukrainian)
6. Tokacjka, K. M. (2015). Obmezhennia prava vlasnosti na zemelnu dilianku [Restriction of the property right to the ground area]. Kharkiv. (in Ukrainian)
7. Tretjak, A. M., & Dorosh, J. M. (2016). Naukove obgruntuvannia sutnosti poniat «obmezhennia u vykorystanni zemel» i «obtiazhen prav na zemelnu dilianku» [Scientific substantiation of the essence of the concepts «restrictions on land use» and «encumbrances on land rights»]. *Zemleustrij, kadastr i monitoryng zemelj*, no. 3, pp. 40–46. (in Ukrainian)
8. Miroshnychenko, A. M. (2011). *Zemelne pravo Ukrainy: pidruchnyk, 2-ge vydannya, dopov. i pererob.* [Land law of Ukraine]. Kyiv: Alerta; CUL. (in Ukrainian)
9. Busujok, D. V. (2006). *Obmezhennia prav na zemlyu za zakonodavstvom Ukrainy: monografiya* [Restriction of land rights under the legislation of Ukraine]. Kyiv: TOV TOV «Vydavnytvo «Jurydychna dumka», 144 p. (in Ukrainian)
10. Sukhanov, E. A. (2003). Zemelnij kodeks Rossyjskoj Federacyy: problemy prymenenyya [New Land Code of the Russian Federation: problems and application]. *Ghosudarstvo y pravo*, no. 5, pp. 105–108. (in Russian)
11. Pro derzhavnu reyestraciju rechovyx prav na neruxome majno ta yix obtyazhen [On state registration of real rights to immovable property and their encumbrances]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2004 №1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> (accessed: 31.05.2020). (in Ukrainian)
12. Pro zatverdzhennya Poryadku vedennya Derzhavnogo zemelnogo kadastru [On approval of the Procedure for maintaining the State Land Cadastre]: Postanova KMU vid 17.02.2012 № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF> (accessed: 31.05.2020). (in Ukrainian)
13. Sloma, V. (2016). Servitut yak vyd rechovyx prav na chuzhe majno [Easement as a type of property rights to another's property]. *Aktualjni problemy pravozaustva*, vol. 2, pp. 123–126. (in Ukrainian)